
Jan Böhm: Humanitní vzdělání je teď klíčové

Jan Böhm absolvoval na [Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy](#) bakalářské studium . Působil jako ředitel organizace SIRIRI, na volné noze spolupracoval s organizacemi Adra, FoRS, Business Leaders Forum, Nadace Via a festivalem Jeden svět. V současné době pracuje jako digital strategist v organizaci [Lékaři bez hranic](#) .

Na FHS jste absolvoval bakalářské studium. Byla to Vaše první volba? Proč právě FHS?

Nebyla to první volba. Bylo to takové dílo osudu. Když jsem končil gymnázium a maturoval, tak jsem neměl jasnou představu o tom, jakým směrem bych se chtěl ubírat. Záviděl jsem těm, kteří v tom jasno měli. Bavilo mě herectví. Hlásil jsem se na činohru na DAMU. Učitelka, co mě tehdy připravovala, mi řekla, že o těch věcech hrozně přemýšlím. Později jsem našel propojení tohoto talentu s tím, co dělám. Našel jsem pro to prostor i na FHS. Prostor pro dialog a diskuzi tam byl. Člověk se nesmí bát vystoupit před ostatními, ale musí naplno přemýšlet a zapojovat závitky. To mi přišlo dobré. První krok byl zdánlivě jinam, ale osud mě zkorigoval a jsem za to moc rád.

Jak jste se o fakultě dozvěděl? Znal jste někoho, kdo fakultu studoval?

Myslím, že jsem znal osobu [profesora Sokola](#) . Moc jsem o tom ale nevěděl. Byl jsem tehdy jako Alenka v říši divů. Chtěl jsem nějak pokračovat ve studování, ale neměl jsem jasnou představu.

Vzpomenete si na předmět, který Vás nejvíce bavil během studia?

Hodně mě bavila filosofie s [Jaromírem Murgašem](#). Také všechny kreativní předměty s [Jaroslavem Vančátém](#). Když říkám příběh o tom, kde jsem se na FHS vzal, tak to byl především dobrý šok. Zjistil jsem, že jsem byl vychovávaný v pozitivistickém přístupu, kdy jsem měl pocit, že je vše už objevené a jde jen o to, kolik já se toho naučím. To je rozdíl mezi „vím“ a „nevím“. To, že některé věci, které se mám učit, jsou špatně nebo že některé věci, které nevím já, neví nikdo jiný, jsem netušil. Pamatuji, jak nás doktor Murgaš vyzval k tomu, abychom se zabývali jedním textem. Zabývali jsme se tím dvě hodiny, diskutovali jsme o tématu. Nakonec nám prozradil, že je to úplná blbost. Kniha, která vlastně ukazuje, že lidé mají v domě knihy, které nečetli. Kdo chtěl vypadat jako intelektuál a filosof, ten si ji pořídil, ale byla o ničem. Jindy jsme se zabývali otázkou, jak dokázat, že cihla má vnitřek. Když cihlu rozlomíte, vidíte totiž znova vnějšek. Řešili jsme to a došli k tomu, že možných přístupů k řešení je spousta. Každý na to může mít svůj pohled a je to v pořádku. To pro mě bylo neuvěřitelné probuzení. Na věci mohu mít svůj vlastní názor. To pro mě bylo zásadní. Asi nejzásadnější moment celého studia.

Zmínil jste doktora Murgaše. Je ještě nějaký jiný vyučující, na kterého rád vzpomínáte?

Zmiňoval jsem i Jaroslava Vančáta. To je člověk, který mě oslovil přístupem k tvořivosti a obraznosti. Zároveň oceňuji jeho pedagogický přístup. Jednou mi říkal, že dobrý pedagog je ten, který má zaměstnané studenty a on nic nedělá. Špatný pedagog lítá kolem studentů a oni nic moc nedělají. Pamatuji si to přesně. Pamatuji si, že v Husinci, kam jsme s ním jezdili, on seděl, my běhali a makali a on na nás koukal s doutníkem. Byl to moc hezký obraz. Teď mám děti a snažím se při jejich výchově o podobný přístup.

Je něco, s čím jste měl při studiu problém? Krom zkoušek to může být i skloubení práce a studia.

Velká výzva je to, že studenti v době, kdy jsem studoval, měli velkou svobodu. Ta je super, ale je s tím spojená velká odpovědnost. Vnímám to jako vysvětlení toho, proč padesát procent studentů v prvním ročníku odešlo, proč jen deset procent studentů dokončilo bakalářské studium za tři roky a tak dále. Je to výzva. Neříkám, že to bylo špatně, já jsem za to vděčný. Jedna věc, která mi stále přijde jako limit, ačkoliv je to spíš limit uvažování o vzdělávání než limit FHS, je lineární uvažování. Představa, že člověk se v první části života učí, aby pak ve zbytku života mohl dělat. FHS je v tom daleko v tom, že dává volnost a nepřipravuje na konkrétní profesi, předává spíš způsob myšlení. Myslím, že jsem po maturitě nebyl hotový člověk, netušil jsem, co bych dělal. Když jsem přecházel na magistra, tak jsem se také rozkoukával a dost nevěděl, do čeho se chci pustit. Přišlo by mi také super, kdyby se víc dotáhla vazba studentů na konkrétního učitele. Možná je to nesmyslná představa, ale kdyby si v tom rybníku, ve kterém si každý na FHS plave, kam chce, víc fungovala role učitelů jako mentorů, bylo by to dobré.

Zúčastňoval jste se i mimostudijních aktivit? Ptám se i kvůli tomu, že právě u nich se často dají snadněji najít přátelé než jen v rámci studia.

Pro mě bylo studium spojené s velkým společenským životem, kde se překrývaly vrstvy společenského, pracovního a studijního života. Máme z FHS skvělou partu, která je pořád v kontaktu. Vídáme se každý měsíc nebo dva. Některé lidi potkávám i profesně. Zapojoval jsem se na FHS do časopisu HUMR. Kromě toho jsem na FHS potkal svou budoucí ženu. Na svatbě byl shodou okolností docent Pinc. Byla to taková FHS svatba. Vedle studia jsem i pracoval. Svobodu jsem si od začátku vyložil i jako příležitost vložit energii do různých zajímavých projektů, které později nastartovaly moji kariéru.

Po bakaláři jste pokračoval magisterským studiem. Kde?

Studoval jsem Nová média na Filozofické fakultě, takže jsem se z Jinioc stejně nedostal. Když jsem studoval na FHS, tak jsem se pustil do práce v neziskovém sektoru. V té době se taky hodně rozvíjela digitální komunikace, to mě hodně zajímalo. Magisterské studium jsem nastoupil na Studia nových médií. Překvapilo mě, jak snadné pro mě byly úvodní hodiny filosofie. Vůbec jsem nevěděl, že jsme toho na FHS tolik udělali. Trochu jsem přijal, že na FHS je to leháro. Pak jsem na magistru ve srovnání zjistil, že to vůbec málo nebylo. Magisterské studium jsem ale nedostudoval. Tou dobou jsem začal hodně pracovat, rozrostla se mi rodina a zároveň jsem cítil, že tam nemám téma, kterým bych se chtěl zabývat. Potřeboval jsem praxi. Teď se tam hlásím znovu, po pětileté pauze. Pět let jsem v humanitární organizaci Lékaři bez hranic, kde se starám o digitální komunikaci v terénu, v zemích, kde působíme. Během toho jsem objevil směr, o kterém si myslím, že by stál o větší prozkoumání. Uvědomil jsem si taky, jak mi chybí kontakt s akademickou oblastí.

V současné době pracujete jako digitální stratég v organizaci Lékaři bez hranic. Jak jste se k takové práci dostal?

Působil jsem v malé organizaci SIRIRI, která se zabývá pomocí ve Středoafričské republice. Ta organizace byla malá a já chtěl některé věci dělat ve větším měřítku. Jednoho dne jsem odešel a chtěl jsem se dostat jinam. Říkal jsem si, že by pro mě byli nejlepší Lékaři bez hranic. Je to nezávislá nestranná organizace působící v mnoha zemích. Financovaná je privátními dárci, nejde po grantech, může se rozhodovat sama. Bohužel jsem si říkal, že na to nemám zkušenosti

a nejsem na to ještě dost dobrý. Pak jsem tři roky dělal na volné noze, spolupracoval jsem s různými neziskovými organizacemi. Mimo jiné jsem školil a na několik školení jsem pozval i Lékaře bez hranic. Pak se jednoho dne objevila pozice digitálního stratéga a oni si na mě vzpomněli. Ačkoliv jsem si pořád nebyl jistý, jestli na to mám, přijal jsem jejich důvěru a teď tam pracuji už pět let.

Co je náplní Vaší práce?

Poslední dva roky pracuji pro Ženevské operační centrum, což je jedno z pěti center, které řeší projekty v terénu. Jsem v týmu, který se stará o operační komunikaci, to znamená v zemích, kde působíme. Jsme nezávislá organizace a naše bezpečí a působení obecně se opírá to, že lidé vědí, proč tam jsme, netlačíme agendu žádného státu nebo zájmových skupin. Jsme tam jen kvůli pacientům. To je důležitá věc, která se musí komunikovat. Když lidi chápou, že jsme tam mimo konflikt, tak to naši bezpečnost zajišťuje mnohem víc, než když si respekt vynucujeme silou. Proto například nemíváme ani ozbrojené ochranky. A k tomu všemu se váže nutnost komunikace. Zvláště potřeba digitální komunikace hodně stoupá. Další věc je nejen vysvětlování toho, kdo jsme, ale také náš unikátní status nám dává možnost upozorňovat na některé věci respektovaným hlasem. Starám se o to, abychom komunikovali efektivně přímo s pacienty. Tomu říkáme digitální zdravotní osvěta. Vyhodnocujeme také data, která jsou na sítích.

Připravila Vás FHS a na takovou pozici?

Rozhodně. Naučila mě číst a psát. Celý ten digitální svět a svět nových technologií je svět, který se hodně rychle mění. Je třeba být flexibilní, otevřený. Spíš než umět konkrétní věci, je třeba mít myšlenkové nastavení, které se dá aplikovat dál.

Jak obecně vnímáte humanitní studia a postoj širší veřejnosti k FHS nebo humanitnímu vzdělání?

Mě to vlastně moc nezajímá. Víím, že medicína nebo práva mají jinou prestiž než FHS. Mám spoustu kamarádů a bývalých spolužáků, kteří dělají zajímavé práce, mají zajímavý směr. Ta škola sama člověka nepřipraví na nějakou

profesi. Lidé z toho mohou být zmatení, ale ta hodnota je prostě jinde. Rozumím tomu, že ji někteří nevidí. Teď se rozvíjí otázka umělé inteligence, strojové učení. Můžeme se dostat do situace, kdy technologicky bude možné udělat systém, který bude přemýšlet rychleji než člověk. Největší výzva, která se v souvislosti s tím řeší, není technologická ale společenskovední. Ve chvíli, kdy máte stroj, který je schopen udělat cokoliv lépe než člověk, musíte tomu stroji říct, jaké hodnoty musí respektovat. To je otázka našeho přežití. To je otázka, jestli nám taková technologie může sloužit, tak jak chceme. Aby se toto stalo, musíme definovat hodnoty. Definovat to, co je lidství. Co definuje člověka. To jsou otázky filosofie, náboženství, společenských věd. Humanitní vzdělání je teď klíčové. Spousta oborů si to uvědomuje, spousta vědců si to uvědomuje. V rámci vývoje strojového učení a umělé inteligence je to silný směr. Mainstream si to neuvědomuje, ale to nevádí. Tím není potřeba se nechat příliš brzdit.

Říkáte, že jste se naučil číst a psát. Je něco dalšího, co jste se naučil na FHS a nesete si to s sebou ve svém pracovním i osobním životě?

Myšlenkové nastavení, flexibilitu uvažování. To, jak říká Jaroslav Vančát: „Tvořivost je základ lidské existence“. Evoluce je o tvořivosti. O přizpůsobení. Co jsem se u doktora Vančáta a doktora Murgaše naučil, to si dodnes pamatuji. Předloni jsem pracovně jel na tři týdny do Senegalu a jediná kniha, kterou jsem si s sebou vzal, byla Citadela od Exupéryho, kterou jsme celý rok s doktorem Murgašem probírali. Od té doby jsem ji nečetl. Jen to dokládá, že se k těm věcem stále vracím a stále mi to rezonuje.

Sára Wienerová
25. 8. 2020